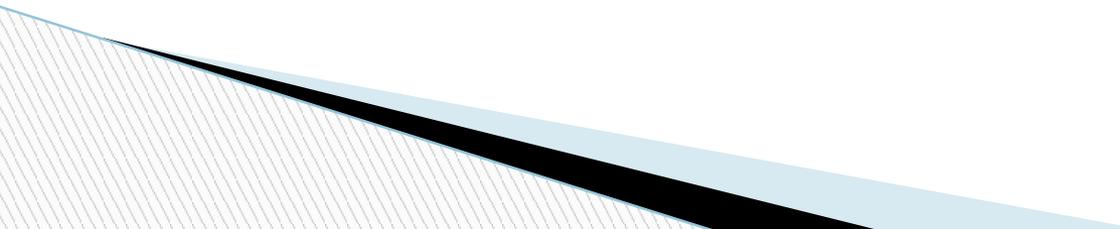
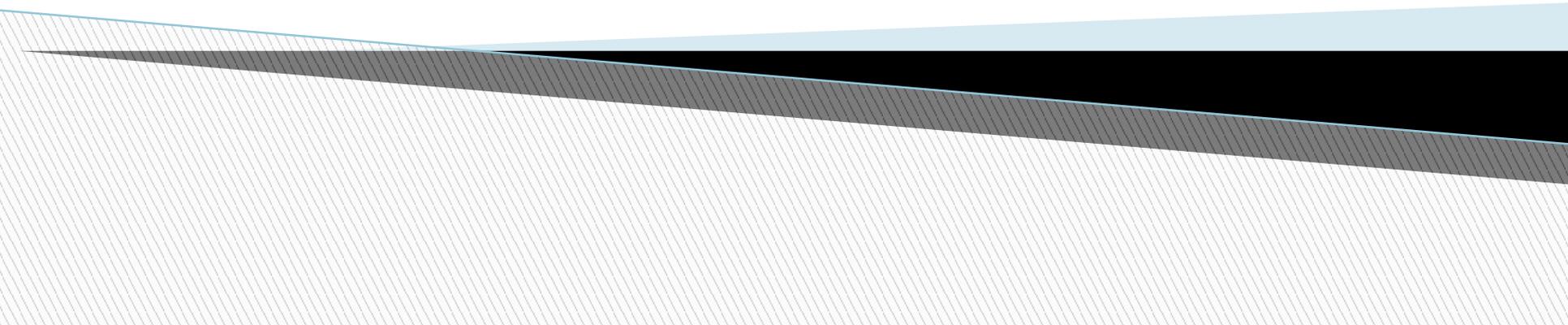

Лекція 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГОСПОДАРСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА

План

1. Поняття та предмет господарського права.
 2. Поняття, ознаки та принципи підприємництва.
 3. Методи господарського права.
 4. Джерела господарського права та господарське законодавство.
 5. Державне регулювання у сфері господарської діяльності.
-

1. Поняття та предмет господарського права

Господарське право - це самостійна галузь права, що складається з системи правових норм, які регулюють господарські відносини.

Предмет господарського права – це сукупність господарських відносин, які складаються між суб'єктами господарювання, їхніми контрагентами, органами управління в процесі організації і здійснення господарської діяльності – виробництва і реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг.

Структура господарських відносин

Господарські відносини

```
graph TD; A[Господарські відносини] --> B[Здійснення господарської діяльності]; A --> C[Організація господарської діяльності]; B --> D[Господарсько-виробничі відносини]; B --> E[Внутрішньо-господарські відносини]; C --> E; C --> F[Організаційно-господарські відносини];
```

Здійснення господарської діяльності

Організація господарської діяльності

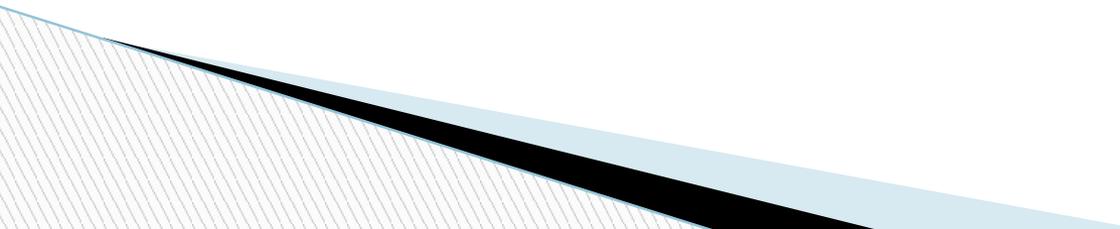
Господарсько-виробничі відносини

Внутрішньо-господарські відносини

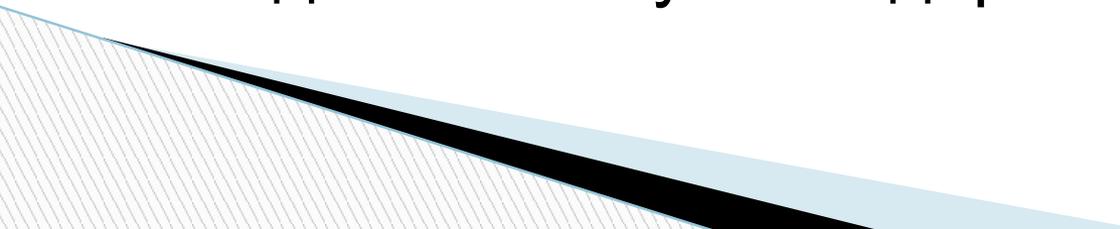
Організаційно-господарські відносини

Господарська діяльність - діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність.

Ознаки господарської діяльності:

- полягає у виробництві продукції, виконанні робіт, наданні послуг не для власних потреб виробника, а для задоволення потреб інших осіб (сфера суспільного виробництва);
 - виконується на професійних засадах;
 - результати такої діяльності мають вартісний характер, вони реалізуються за плату, тобто функціонують як товар;
 - поєднує як приватні інтереси виробника, так і публічні інтереси.
-

Принципи господарської діяльності:

- забезпечення економічної багатоманітності та рівний захист державою усіх суб'єктів господарювання;
 - свобода підприємницької діяльності у межах, визначених законом;
 - вільний рух капіталів, товарів та послуг на території України;
 - обмеження державного регулювання економічних процесів;
 - захист національного товаровиробника;
 - заборона незаконного втручання органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у господарські відносини.
-

Види господарської діяльності

Господарська діяльність

```
graph TD; A[Господарська діяльність] --> B[комерційна (підприємницька)]; A --> C[некомерційна]; B --> D[здійснюється з метою одержання прибутку]; C --> E[здійснюється без мети одержання прибутку];
```

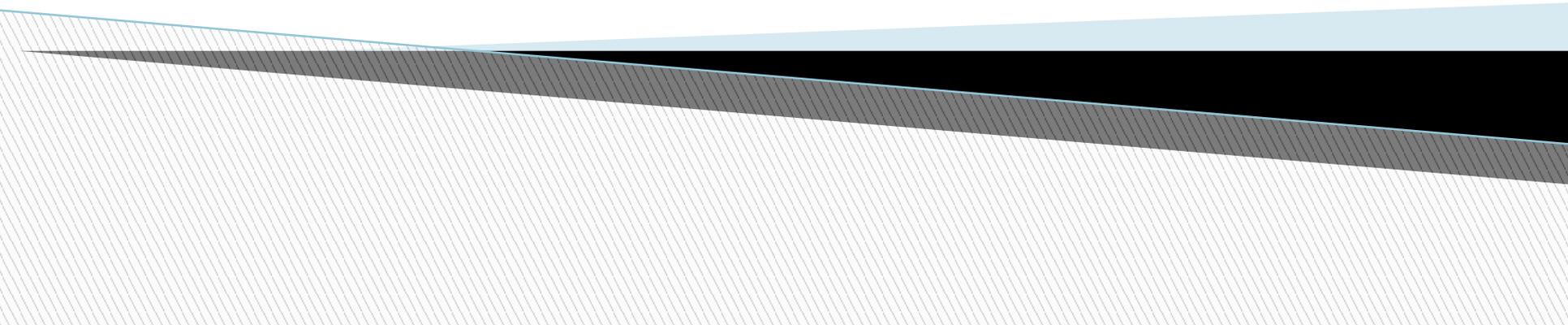
**комерційна
(підприємницька)**

здійснюється з метою
одержання прибутку

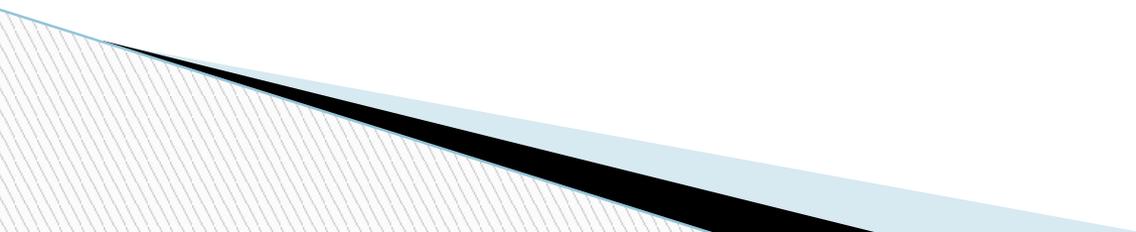
некомерційна

здійснюється без мети
одержання прибутку

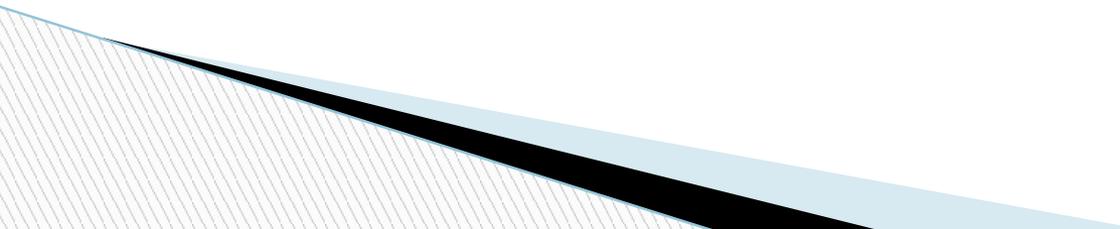
2. Поняття, ознаки та принципи підприємництва

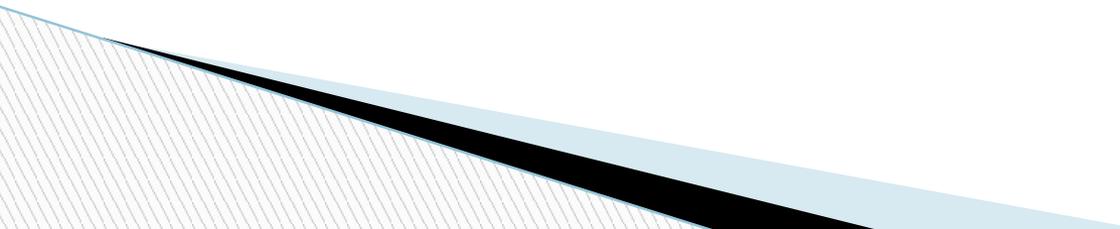
Підприємництво - господарська діяльність, що здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів та з метою одержання прибутку.

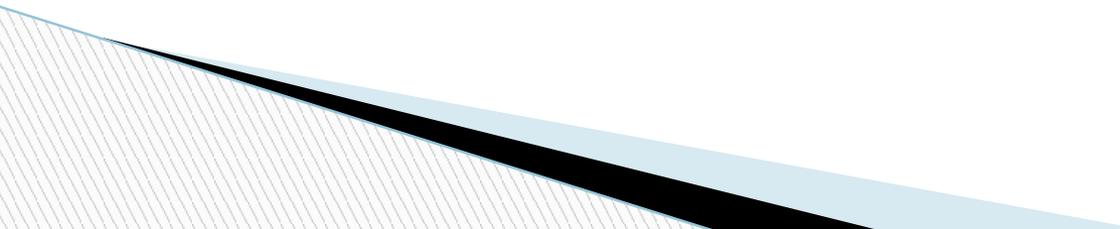
Ознаки підприємництва:

- ініціативна і майново-розпорядна самостійність підприємця;
 - ризикованість;
 - систематичний, професійний характер;
 - спрямованість на систематичне отримання прибутку завдяки досягненню економічних і соціальних результатів;
 - регулювання державою (державна реєстрація як суб'єкта саме підприємницької діяльності).
-

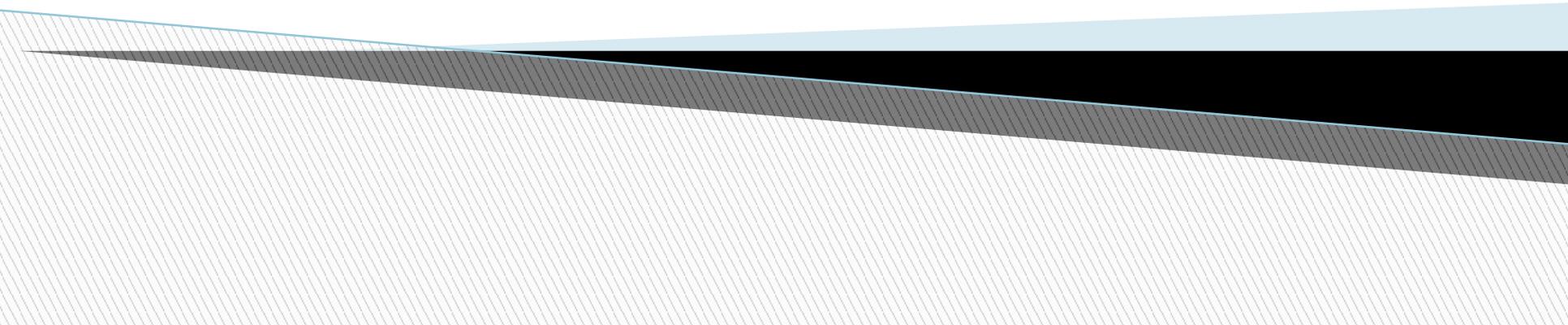
Принципи підприємництва:

- вільний вибір підприємцем видів підприємницької діяльності;
 - самостійне формування підприємцем програми діяльності, вибір постачальників і споживачів продукції, що виробляється, залучення матеріально-технічних, фінансових та інших видів ресурсів, використання яких не обмежено законом, встановлення цін на продукцію та послуги відповідно до закону;
 - вільний найм підприємцем працівників;
 - комерційний розрахунок та власний комерційний ризик;
 - вільне розпорядження прибутком, що залишається підприємця після сплати податків, зборів та інших платежів, передбачених законом;
 - самостійне здійснення підприємцем зовнішньоекономічної діяльності, використання належної йому частки валютної виручки на свій розсуд.
-

Обмеження підприємницької діяльності:

- заборона здійснювати окремі види діяльності без спеціального дозволу (ліцензії);
 - встановлення законом переліку видів діяльності, підприємництво в яких забороняється;
 - заборона займатись підприємницькою діяльністю органам і посадовим особам державної влади та місцевого самоврядування
 - заборона здійснювати підприємницьку діяльність чи певні її види за рішенням суду.
-

3. Методи господарського права

Методи господарського права — це сукупність способів регулюючого впливу норм господарського права на поведінку суб'єктів господарських правовідносин.

Методи господарського права

```
graph TD; A[Методи господарського права] --> B[Метод автономних рішень]; A --> C[Метод владних приписів]; A --> D[Метод рекомендацій]; C --> E[Надання спеціальних дозволів]; C --> F[Покладення обов'язків]; C --> G[Встановлення заборон];
```

Метод автономних рішень

Метод владних приписів

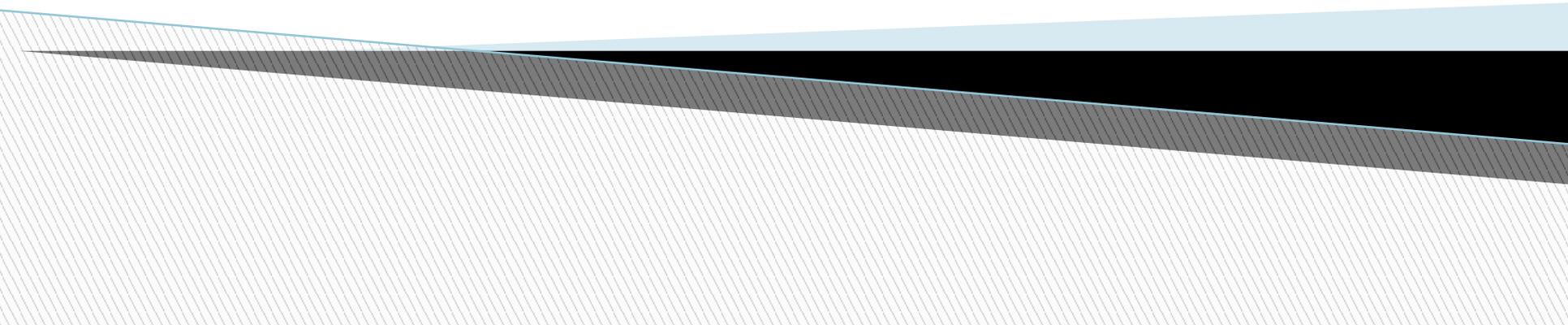
Метод рекомендацій

Надання спеціальних дозволів

Покладення обов'язків

Встановлення заборон

4. Джерела господарського права та господарське законодавство

Джерела господарського права – це система нормативно-правових актів та інших джерел права, що містять норми господарського права та регулюють господарські правовідносини.

Господарське законодавство – це система нормативно-правових актів, що містять норми господарського права та регулюють господарські правовідносини.

**Джерела
господарського
права**

**Господарське
законодавство**

Система джерел господарського права

Міжнародні договори

Конституція України

Закони та кодекси України

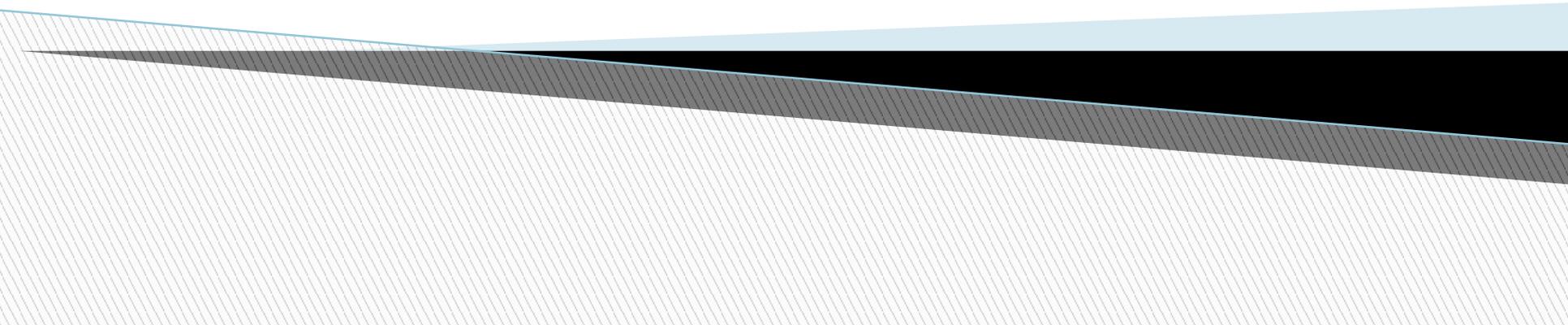

Підзаконні нормативно-правові акти

Комунарне
право
Європейського
Союзу

Судова
практика

5. Державне регулювання у сфері господарської діяльності

Основні форми державного рулювання господарської діяльності

```
graph TD; A[Основні форми державного рулювання господарської діяльності] --> B[державна регуляторна політика]; A --> C[державна допомога суб'єктам господарювання];
```

**державна
регуляторна
політика**

**державна
допомога суб'
єктам
господарювання**

Державна регуляторна політика у сфері господарської діяльності - напрям державної політики, спрямований на вдосконалення правового регулювання господарських відносин, а також адміністративних відносин між регуляторними органами або іншими органами державної влади та суб'єктами господарювання, недопущення прийняття економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів, зменшення втручання держави у діяльність суб'єктів господарювання та усунення перешкод для розвитку господарської діяльності, що здійснюється в межах, у порядку та у спосіб, що встановлені Конституцією та законами України.

Поняття регуляторного акту:

- - це прийнятий уповноваженим регуляторним органом нормативно-правовий акт, який або окремі положення якого спрямовані на правове регулювання господарських відносин, а також адміністративних відносин між регуляторними органами або іншими органами державної влади та суб'єктами господарювання;
- - це прийнятий уповноваженим регуляторним органом інший офіційний письмовий документ, який встановлює, змінює чи скасовує норми права, застосовується неодноразово та щодо невизначеного кола осіб і який або окремі положення якого спрямовані на правове регулювання господарських відносин, а також адміністративних відносин між регуляторними органами або іншими органами державної влади та суб'єктами господарювання, незалежно від того, чи вважається цей документ відповідно до закону, що регулює відносини у певній сфері, нормативно-правовим актом.

Основні принципи державної регуляторної політики:

- ▣ **доцільність** - обґрунтована необхідність державного регулювання господарських відносин з метою вирішення існуючої проблеми;
- ▣ **адекватність** - відповідність форм та рівня державного регулювання господарських відносин потребі у вирішенні існуючої проблеми та ринковим вимогам з урахуванням усіх прийнятних альтернатив;
- ▣ **ефективність** - забезпечення досягнення внаслідок дії регуляторного акта максимально можливих позитивних результатів за рахунок мінімально необхідних витрат ресурсів суб'єктів господарювання, громадян та держави;
- ▣ **збалансованість** - забезпечення у регуляторній діяльності балансу інтересів суб'єктів господарювання, громадян та держави;
- ▣ **передбачуваність** - послідовність регуляторної діяльності, відповідність її цілям державної політики, а також планам з підготовки проектів регуляторних актів, що дозволяє суб'єктам господарювання здійснювати планування їхньої діяльності;
- ▣ **прозорість** - відкритість для фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань дій регуляторних органів на всіх етапах їх регуляторної діяльності, обов'язковий розгляд регуляторними органами ініціатив, обов'язковість і своєчасність доведення прийнятих регуляторних актів до відома фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань.

▣ .

Механізм реалізації державної регуляторної політики

■ розробка регуляторним органом плану регуляторної діяльності на рік *(до 15 грудня)*

■ розробка регуляторним органом проекту регуляторного акту та проведення його аналізу

■ оприлюднення проекту регуляторного акту

■ погодження проекту регуляторного акту з Державною регуляторною службою України *(до 1 місяця)*

■ громадське обговорення проекту регуляторного акту *(1-3 місяці з дня оприлюднення)*

■ прийняття та офіційне оприлюднення регуляторного акту

■ відстеження результативності регуляторного акту

Процедура погодження регуляторного акту Державною регуляторною службою України

Направлення регуляторного акту до ДРСУ

погодження

рішення
про усунення
порушень

рішення про
проведення
експертизи

виконання
регуляторним
органом
рішення
(протягом 2
міс.)

скасування
регуляторним
органом
спірного акту

зупинення дії
спірного акту
(після
закінчення
строку
виконання)

оскарження
рішення ДРСУ
до МЕРТ
України
(протягом
10 роб. днів)

Державна допомога суб'єктам господарювання -
підтримка у будь-якій формі суб'єктів
господарювання за рахунок ресурсів держави чи
місцевих ресурсів, що спотворює або загрожує
спотворенням економічної конкуренції, створюючи
переваги для виробництва окремих видів товарів
чи провадження окремих видів господарської
діяльності

Форми державної допомоги суб'єктам

господарювання:

- надання субсидій та грантів;
- надання дотацій;
- надання податкових пільг, відстрочення або розстрочення сплати податків, зборів чи інших обов'язкових платежів;
- списання боргів, включно із заборгованістю за надані державні послуги, списання штрафних санкцій, компенсація збитків суб'єктам господарювання;
- надання гарантій, кредитів на пільгових умовах, обслуговування кредитів за пільговими тарифами;
- зменшення фінансових зобов'язань суб'єктів господарювання перед фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування;
- надання, прямо чи опосередковано, суб'єктам господарювання товарів чи послуг за цінами нижче ринкових або придбання товарів чи послуг суб'єктів господарювання за цінами, вище ринкових;
- продаж державного майна за цінами, нижче ринкових;
- збільшення державної частки в статутному капіталі суб'єктів господарювання або збільшення вартості державної частки на умовах, неприйнятних для приватних інвесторів.

Цільові види державної допомоги суб'єктам господарювання:

Державна допомога суб'єктам господарювання

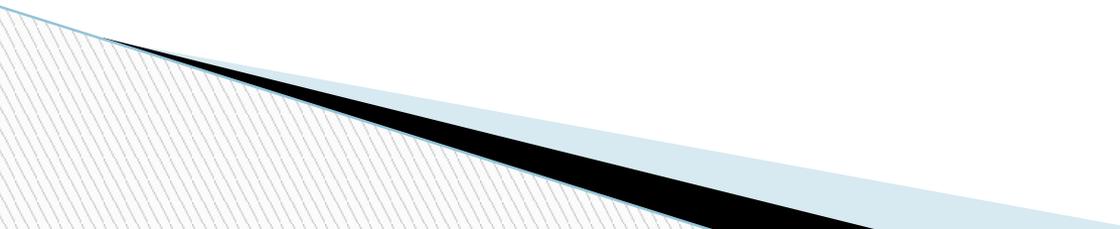
```
graph TD; A[Державна допомога суб'єктам господарювання] --- B[недопустима (незаконна)]; A --- C[допустима]; A --- D[умовно допустима]
```

**недопустима
(незаконна)**

допустима

**умовно
допустима**

Цілі допустимої державної допомоги суб'єктам господарювання:

- ▣ забезпечення споживачів соціально важливими товарами, за умови, що така допомога не є дискримінаційною стосовно місця походження товарів;
 - ▣ відшкодування шкоди особам, постраждалим внаслідок надзвичайних ситуацій техногенного чи природного характеру, згідно із законом.
-

Цілі умовно допустимої державної допомоги суб'єктам господарювання:

- сприяння соціально-економічному розвитку регіонів, рівень життя в яких є низьким або рівень безробіття є високим;
- виконання загальнодержавних програм розвитку або розв'язання соціальних та економічних проблем загальнонаціонального характеру;
- сприяння окремим видам господарської діяльності або суб'єктам господарювання в окремих економічних зонах, за умови, що це не суперечить міжнародним договорам України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;
- підтримки та збереження національної культурної спадщини, якщо вплив такої державної допомоги на конкуренцію є неістотним.

Пам'ятка. Розподіл балів з дисципліни «Господарське законодавство»

Вид роботи	Максимальна кількість балів	Примітка
Робота на заняттях	30	Враховується відвідування лекцій та практичних занять
Контрольна робота № 1	30	Строк передачі – 2 тижні
Контрольна робота № 2	30	Строк передачі – 1 тиждень, але не пізніше, ніж за день до заліку
Підготовка реферату	10	Подається в друкованій формі не пізніше, ніж за 2 тижні до кінця семестру.
РАЗОМ	100	